

Indkaldelse

Repræsentantskabsmøde

26.05.15

Kl. 16.00 – 18.00

Sted

Designskolen Kolding

Lokale 1.25

Deltagere

Rune Kirt (RK)

Hans Christian Asmussen (HCA)

Jonas Smedegaard Buus (JSB)

Niels Kastrup (NK)

Simon Skafdrup (SS)

Anne Mette Larsen (AML)

Mads Nipper (MN)

Jesper Holst Schmidt (JHS)

Thomas Graversen (TG)

Morten Grøn (MG)

Per Hjuler (PH)

Pia Bech Mathiesen (PBM)

Otto Ottosen (OO)

Merete Due Paarup (MDP)

Sanna Lindberg (SL)

Jane Sandberg (JS)

Elsebeth Gerner Nielsen (EGN)

Lone Dalsgaard (LDA)

Mette Mikkelsen (MM)

Anne-Mette Hummel Holm (AMH)

Irene Lønne (IAL)

Katrine Visselbjerg Kristensen (KVK)

Dagsorden

- 1) Godkendelse af seneste referat.
Bilag 1.0_referat repræsentantskabsmøde 271114
- 2) Udvalget til fremtidssikring af de kunstneriske design- og arkitekturuddannelser.
Drøftelse af Udvalgets anbefalinger set gennem DK: briller.
Bilag 2.0: Udvalgets-anbefalinger-april-2015
Bilag 2.1_DSKD pressemeddelelse_Endnu bedre uddannelse skal få flere designere i job
- 3) Siden sidst ved Per Hjuler og Elsebeth Gerner Nielsen
- 4) Præsentation af afgangsprøve ved Anne Mette Fosgrau
Anne Mette fortæller om sit praktikophold og slutteligt afgangsprøve sammen med Hummel, hvor hun har været ansat siden november 2014.
- 5) Præsentation af karrierecenteret og affyringsmodul på kandidatuddannelsen ved Pia Schytz
- 6) Evt.

Referent

Line Willemoes

Fremtiden for arkitektur og design

Anbefalinger fra Udvalget for fremtidssikring af de videregående kunstneriske uddannelser

Udgivet af

Udvalget for fremtidssikring af
de videregående kunstneriske uddannelser
under Uddannelses- og Forskningsministeriet
c/o
Styrelsen for Videregående Uddannelser
Bredgade 40
1260 København K
Telefon: 7231 7800
E-mail: uds@uds.dk
www.ufm.dk

Omslag

Workshop på Arkitektskolen Aarhus

Foto

Arkitektskolen Aarhus

Publikationen kan hentes på ufm.dk/publikationer

ISBN (elektronisk publikation): 978-87-92962-27-0

Indhold

Resumé	4
Indledning	6
Anbefalinger	8
Optag på de videregående kunstneriske uddannelser	8
1 Dimensionering	8
2 Nyt optag	9
Indhold i arkitekt- og designuddannelserne	10
3 Kompetencer	10
4 Fokuseret forskning	12
5 Forandring af institutionskultur	12
Struktur i uddannelserne	13
6 Samarbejde og arbejdsdeling	13
7 Uddannelsesstruktur og overbygningsmuligheder	14
8 Øget efteruddannelsesudbud	15
Samspil med aftagerne	16
9 Obligatoriske praktikforløb	16
10 Praksis i undervisningen	17
Kommissorium	18
Udvalgets medlemmer	20

Resumé

Udvalget for fremtidssikring af de videregående kunstneriske uddannelser har fået i opdrag af regeringen at komme med forslag til, hvordan de danske arkitekt- og designuddannelser kan fremtidssikres fagligt og økonomisk. Dimittendledigheden for arkitekter og designere er meget høj, uddannelsesinstitutionerne relativt små, og mange uddannelser med beslægtet fagligt indhold er skudt op rundt omkring på de øvrige videregående uddannelsesinstitutioner.

Udvalget anbefaler, at de tre videregående kunstneriske uddannelsesinstitutioner bevares. Uddannelserne hviler på et helt særegent tredelt videngrundlag: forskning, praksis og kunstnerisk udviklingsvirksomhed. Denne kombination adskiller uddannelserne fra andre uddannelser, og de dimittender, der kommer i arbejde, er en eftertragtet arbejdskraft for lokale og regionale virksomheder på grund af deres kreativitet og formgivningskompetencer.

Udvalget anbefaler i lyset af den høje dimittendledighed, at optaget på de videregående kunstneriske uddannelser reduceres. En vis dimensionering af uddannelserne er nødvendig, men man skal være varsom med en for kraftig reduktion i optaget. Der er tale om små uddannelsesinstitutioner med et relativt lille optag, så man kan hurtigt komme til at skære for hårdt og dermed risikere at skabe en situation med flaskehalse på sigt. Særligt, hvis efterspørgslen efter designere og arkitekter skulle stige.

Udvalget anbefaler, at der sker en ændring i uddannelsernes indhold, så dimittendernes kompetencer i højere grad matcher arbejdsmarkedets behov. De kernefaglige elementer skal styrkes samtidig med, at de studerende undervejs får tilegnet sig flere såkaldt generiske kompetencer i relation til deres fag, som klæder dem på til et efterfølgende arbejdsliv.

Endelig anbefaler udvalget en markant øget inddragelse af aftagerperspektivet i uddannelserne og på uddannelsesinstitutionerne. Det kræver en ændring af institutionskulturen. Aftagerne skal over en bredere kam involveres i rekrutteringen af de nye studerende til uddannelserne, i opgavestillelse og bedømmelse undervejs og naturligt nok også i forhold til at give de studerende konkret praksiserfaring i form af praktikophold af kortere eller længere varighed.

Når det handler om uddannelse, om ændring af optagelsesprocedure, indhold mv. så vil effekten først kunne ses om nogle år. Men det er udvalgets overbevisning, at uddannelserne, på baggrund af nedenstående anbefalinger og de initiativer, som allerede er sat i gang af regeringen og af institutionerne selv, er godt rustet til at kunne håndtere de krav, ønsker og forventninger, der måtte være til fremtidens arkitekter og designere.

Udvalgets ti bud på en fremtidssikring af de videregående kunstneriske uddannelser:

1. **Dimensionering:** De videregående kunstneriske uddannelser dimensioneres yderligere, arkitektuddannelsen med 10 pct., designuddannelsen med 20 pct. Som en forudsætning for reduktion i optaget skal de frigjorte uddannelsesmidler anvendes til at understøtte forskning, efteruddannelsesudbud og karrierevejledning på institutionerne.
2. **Nyt optag:** Et nyt optag på uddannelserne skal gennem optagelsesproceduren og materiale til studiesøgende og studievejledere på ungdomsuddannelserne tydeliggøre, hvilke anvendelsesmuligheder uddannelserne har i bred forstand, og hvilke kompetencer som uddannelserne og de efterfølgende jobs kræver.
3. **Kompetencer:** Uddannelsernes særegne, tredelte videngrundlag skal fastholdes. Men de kernefaglige kompetencer i uddannelserne skal styrkes, herunder digitale redskaber, brugerforståelse mm. Samtidig bør uddannelserne opgraderes på de generiske kompetencer, herunder forretningsforståelse, produktionsvilkår mm. Uddannelserne

skal sammensættes af flere mindre moduler/kurser, der afsluttes med en eksamen for at sikre, at alle studerende har opnået et solidt, fagligt fundament fra uddannelsen. I forbindelse hermed bør der indføres obligatorisk og løbende studie- og karrierevejledning af de studerende.

4. **Fokuseret forskning:** Der er behov for et langt mere strategisk fokus på at få hævet forskningsniveauet i forhold til de fagområder, som uddannelsesinstitutionerne hver især bør være kendetegnet ved. Derudover bør der i forhold til større byggeprojekter, f.eks. nye anlægs- og renoveringsbyggerier gøres en indsats for at få opsamlet viden fra praksis og indlejre det i uddannelsernes indhold.
5. **Forandring af institutionskultur:** Uddannelsesinstitutionerne skal iværksætte kulturforandringsprojekter, som formår at bygge bro mellem den kunstneriske praksis og identitet og det aftagende arbejdsmarked. Institutionerne skal parallelt hermed udarbejde en politik for, hvordan underviserne tilsammen tilgodeser både praksiserfaring, forskning og kunstnerisk udviklingsvirksomhed i undervisningen, så uddannelserne afspejler bredden i og fokus på det arbejdsmarked dimittenderne skal ud på.
6. **Samarbejde og arbejdsdeling:** Institutionerne skal foretage en arbejdsdeling, så hver institution får en klar fagligt fokuseret profil, der adskiller sig fra de andre institutioner og samler relaterede faglige kompetencer for at sikre kritisk masse i forsknings- og undervisningsmiljøerne. De faglige profiler bør forholde sig til de regionale erhvervsmæssige styrkepositioner og relaterede faglige miljøer på videregående uddannelsesinstitutioner i nærområdet. Konkret på designområdet skal der ske en opdeling af specialer mellem de to institutioner.
7. **Uddannelsesstruktur og overbygningsmuligheder:** Uddannelserne bør tilrettelægges, så bacheloruddannelsen fokuserer på bredden i fagets forskellige områder og rummer en faglig progression, der sikrer opbygning af stærke kompetencer inden for fagets centrale værktøjer og metoder, mens den egentlige specialisering opnås på kandidatuddannelsen, hvor der udvikles kandidatlinjer gerne i samarbejde med andre uddannelsesinstitutioner, der retter sig bredere mod arbejdsmarkedet. Retskravet på en kandidatuddannelse bør udvides med 2 år for at understøtte de studerendes afprøvning af egne kompetencer i praksis.
8. **Øget efteruddannelsesudbud:** Efteruddannelsen skal opprioriteres, og der skal udvikles efteruddannelse på alle niveauer (akademi-, diplom- og masterniveau). Udbuddet skal være opbygget fleksibelt og tilrettelagt i tæt forbindelse med arbejdsmarkedets behov.
9. **Obligatoriske praktikforløb:** Praktikophold skal gøres obligatorisk og for at sikre, at praktikforløb skaber højere kvalitet og øget relevans i uddannelserne og passer ind i uddannelsernes kompetenceprofil, skal der udarbejdes målbeskrivelser for hvert praktikforløb, herunder læringsmål.
10. **Praksis i undervisningen:** Uddannelserne skal vægte en praksis, der styrker omsætningen af faglige idéer, tegninger, formgivning og kunstneriske koncepter til kommercielt relevante produkter. Praksis og de forskellige aftagere skal derfor inddrages langt mere i optagelsesproces, undervisning, projektopgaver, eksamensprojekter mv. Institutionerne skal fastsætte mål herfor og sætte særligt fokus på dette i årsrapporter, mission, vision og lignende.

Indledning

Arkitektur og design har en helt særlig plads i Danmark. Det er på den ene side en del af den danske kulturarv, hvor arkitekter og designere i generationer har tegnet og bygget unikke bygninger og byrum, skabt formgivningsmæssigt stærke klassikere inden for møbler og porcelæn og bidraget til store fremskridt inden for den industrielle produktion. Og det er på den anden side blevet et værdifuldt brand for danske virksomheder i eksportøjemed. Danske arkitektfirmaer bliver hyret til prestigefyldte opgaver overalt i verden, og dansk design er blevet et internationalt anerkendt varemærke, der emmer af kvalitet og kreativitet.

Det er denne arv, som har udviklet en særlig dansk designtænkning kendetegnet ved et problemløsende og brugercentreret fokus, der ikke alene skaber stor æstetik men også høj værdi for brugere og samfundet som helhed.

Et fokus på design og inddragelse af designproces og -metode i både produktudvikling og produktionsprocesser bidrager til innovation og udgør en meget væsentlig konkurrenceparameter, nærmest uanset hvilken virksomhed, der er tale om. Det skyldes ikke mindst evnen til at koble det æstetiske med det problemløsende, hvor funktionalitet, kreativitet og brugerforståelse går hånd i hånd.

Dette understøttes på uddannelserne gennem deres helt særegne, tredelte vidgrundlag: Praksis, forskning og kunstnerisk udviklingsvirksomhed. Uddannelsernes kunstneriske fundament er medvirkende til at adskille de danske uddannelser fra mange af de udenlandske arkitekt- og designuddannelser, men den egentlige styrke ligger i kombinationen og samspillet med forskning og praksis.

Det skal vi værne om og fortsætte med at udvikle.

Men for mange nyuddannede arkitekter og designere går ledige og får derfor ikke en reel mulighed for at bruge deres fag. Færre skal ind på uddannelserne, og den uddannelse de får, skal klæde dem bedre på til at varetage de jobmæssige funktioner, de møder efterfølgende.

Udfordringerne er mærkbare, når det handler om at skabe en bedre overensstemmelse mellem udbuddet af designere og arkitekter, og det der efterspørges på arbejdsmarkedet:

- Der er især på designområdet sket en markant vækst i antallet af beslægtede uddannelser på erhvervsakademier, professionshøjskoler og universiteter. Det betyder en massiv udvidelse af antallet dimittender med beslægtede kompetencer og gør markedet ugenomsigtigt for aftagerne.
- Der er en oplevelse blandt dimittenderne, at de mangler en række kompetencer til at kunne anvende deres faglighed efterfølgende. Dette efterspørges også af aftagerne.
- I forhold til uddannelsernes kerne er der gennem årene sket en del knopskydning med en række nye uddannelseslinjer. Det appellerer givetvis til endnu flere studerende men gør markedet ugenomsigtigt for aftagerne og risikerer at udvande de faglige kernekompetencer i uddannelserne.
- Uddannelserne foregår i relativt små og monofaglige miljøer, som er ekstra sårbare overfor en markant reduktion i antallet af studerende.
- Der er tale om et arbejdsmarked præget af mange kortere projektansættelser umiddelbart efter endt uddannelse, som udfordrer en mere fast tilknytning til arbejdsmarkedet.

Udvalget for fremtidssikring af de videregående kunstneriske uddannelser har fået i opdrag af regeringen at komme med anbefalinger, der kan fremtidssikre uddannelserne såvel fagligt som økonomisk. Der er efter udvalgets opfattelse både behov for at tilpasse optaget af studerende og

samtidig fokusere uddannelserne med udgangspunkt i den faglige kerne for at understøtte en bedre og bredere adgang til arbejdsmarkedet.

Der bliver ikke startet på bar bund. En række tiltag er allerede sat i gang fra flere sider. Der er netop indført en generel dimensioneringsmodel for de videregående uddannelser, som på sigt skal tilpasse antallet af studiepladser med aftagernes behov. De videregående kunstneriske uddannelser er friholdt modellen i 2015, mens en række af de beslægtede uddannelser bliver dimensioneret nu. Uddannelsesinstitutionerne har med karrierevejledning, nye uddannelsesstrukturer og lign. selv iværksat flere tiltag, som skal bidrage til at nedbringe dimittendledigheden.

Selvom effekten heraf endnu ikke er set, så vurderer udvalget, at der stadig vil være behov for fra centralt hold at sætte ind i forhold til at fremtidssikre uddannelserne såvel fagligt som økonomisk. Udvalget har opdelt sine anbefalinger med udgangspunkt i følgende fire temaer:

- Optag på de videregående kunstneriske uddannelser
- Indhold i arkitekt- og designuddannelserne
- Struktur og arbejdsdeling mellem uddannelsesinstitutionerne
- Samspil med aftagerne

Som baggrund for udvalgets anbefalinger er foretaget en række analyser af både kvantitativ og kvalitativ karakter:

- Registerundersøgelse
Der er gennemført en registerundersøgelse, som med udgangspunkt i Danmarks Statistiks registre og Den Koordinerede Tilmelding præsenterer en række generelle data om området som helhed samt en udvikling over tid for så vidt angår optag, gennemførelse, beskæftigelse, ledighed, erhvervsindkomst mv.
- Aftagere
Der er udarbejdet en kvalitativ undersøgelse blandt aftagere af designere og arkitekter, der giver et billede af udvalgte aftageres vurdering af niveau og kompetencer hos de kunstneriske dimittender
- Dimittender
Der er udarbejdet en spørgeskemaundersøgelse af dimittendernes færden på arbejdsmarkedet og deres vurdering af egne kompetencer og matchet mellem den uddannelse de har gennemført og det efterfølgende møde med arbejdsmarkedet. Som supplement hertil er gennemført fokusgruppeinterview med dimittender, som har uddybet en række forhold fra spørgeskemaundersøgelsen
- Undervisere
Der er udarbejdet en række interviews med underviserne fra de tre uddannelsesinstitutioner, som giver en række input til en fremtidssikring af uddannelserne set fra underviserens perspektiv, og som belyser organisationskulturen på institutionerne.

Hovedkonklusionerne fra de nævnte undersøgelser er samlet i en analysebaggrundsrapport.

Udvalget har holdt 7 møder i alt og har undervejs haft møder med og modtaget bidrag fra nogle af de vigtigste interessenter på området, herunder de tre omfattede uddannelsesinstitutioner.

Anbefalinger

Optag på de videregående kunstneriske uddannelser

1 Dimensionering

I forhold til efterspørgslen på arbejdsmarkedet, bliver der uddannet for mange arkitekter og designere. Samtidig er der oprettet mange beslægtede uddannelser, hvilket yderligere forøger det meget store udbud af dimittender på området. Udfordringen er størst på designområdet. Samtidig er niveauet for forskningsunderstøttelse af uddannelserne ikke på niveau med øvrige forskningsbaserede uddannelser.

Dimittender fra de videregående kunstneriske uddannelser har gennem årene haft en markant højere ledighed end dimittender fra de videregående uddannelser generelt. For dimittendårgangen i 2012 var bruttoledigheden for dimittenderne 1-2 år efter endt uddannelse 27 pct. for arkitekter og 37 pct. for designere. Gennemsnittet for alle dimittender fra de lange, videregående uddannelser var 14 pct. Arbejdsmarkedet for de videregående kunstneriske dimittender er i en vis grad konjunkturafhængig, men den høje dimittendledighed kan ikke alene tilskrives konjunkturmæssige forhold. Set over de seneste ti år ligger ledigheden for designere og arkitekter markant højere end gennemsnittet for folk med en lang videregående uddannelse.

Samtidig er der over de senere år opstået en række nye uddannelser på de øvrige videregående uddannelsesinstitutioner, som i deres indhold kan siges at være beslægtede med arkitekt- og designuddannelserne. Det gælder eksempelvis civilingeniøruddannelsen i arkitektur og design på Aalborg Universitet, der, selvom det er en mere teknisk og matematisk funderet uddannelse, også indeholder formgivende og kunstneriske elementer, samt arkitekturhistorie og arkitekturteori. På designsiden findes der bl.a. uddannelser i digitalt design på Aarhus Universitet og i design og business på flere erhvervsakademier, som indholdsmæssigt har et vist overlap med de kunstneriske designuddannelser. Det stigende antal dimittender fra beslægtede uddannelser påvirker i sagens natur også efterspørgslen efter kandidater fra de videregående kunstneriske uddannelser.

Selvom flere af de beslægtede uddannelser nu bliver dimensioneret som følge af den generelle dimensioneringsmodel for de videregående uddannelser, er der stadig tale om et overudbud af dimittender fra de videregående kunstneriske uddannelser, særligt på designområdet. Derfor skal der dimensioneres yderligere på det kunstneriske område.

Hvis uddannelserne skal følge den generelle dimensioneringsmodel vil optaget på både design- og arkitektuddannelserne blive reduceret med 30 pct. over de næste tre år. Udvalget anbefaler imidlertid en knap så hård dimensionering. Det er der flere årsager til.

Hvis den reform af uddannelserne, som udvalget lægger op til, gennemføres, så er det udvalgets opfattelse, at efterspørgslen efter arkitekter og designere vil stige, da dimittenderne vil have bedre og mere efterspurgte kompetencer.

Der er tale om uddannelser udbudt af tre små og monofaglige institutioner. De faglige miljøer vil ikke kunne dimensioneres så markant uden, at det går ud over den samlede kvalitet af den enkelte uddannelse og udfordrer niveauet af kritisk masse og dermed også den enkelte institutions bæredygtighed. Til forskel fra de andre uddannelsesinstitutioner kan de kunstneriske uddannelsesinstitutioner nemlig ikke optage færre på én uddannelse og i stedet optage flere studerende på en anden uddannelse med bedre beskæftigelsesmuligheder.

Uddannelserne er baseret på et tredelt videngrundlag: forskning, praksis og kunstnerisk udviklingsvirksomhed og kan som sådan ikke bare indgå i andre uddannelsesinstitutioners udbud med henblik på at sikre kritisk masse og en bredere understøttelse af uddannelserne. Det særegne videngrundlag risikerer at gå tabt, hvis man fusionerer med andre institutioner.

En fusion mellem de videregående kunstneriske institutioner vurderes heller ikke at være en farbar vej. Det er udvalgets vurdering, at den geografiske spredning af design- og arkitektuddannelser både øst og vest for Storebælt udgør en væsentlig værdi i sig selv i forhold til at understøtte de lokale og regionale erhvervsmæssige styrkepositioner på området.

Endelig skal man være varsom med at reducere nogle miljøer, der i forvejen er små. Relativt er dimittendledigheden høj, men da dimittendårgangene er små, udgør de ledige designere kun en lille andel af det samlede antal ledige dimittender fra de videregående uddannelser. Ledigheden for årgange 2012 1-2 år efter endt uddannelse dækker fx over 61 fuldtidsledige arkitekter og 58 fuldtidsledige designere¹.

Udvalget anbefaler:

- At de videregående kunstneriske uddannelser dimensioneres yderligere i forhold til optaget i 2014- arkitektuddannelsen med 10 pct., designuddannelsen med 20 pct. Den forskellige dimensioneringsgrad skyldes, at dimittender fra designuddannelserne har en højere ledighed end dimittender fra arkitektuddannelserne.
- Som en forudsætning for reduktion i optaget, at det provenu, der måtte komme fra den yderligere dimensionering øremærkes til at understøtte uddannelsesinstitutionernes forskning, uddannelseskvalitet, efteruddannelsesudbud samt studie- og karrierevejledning mv.

2 Nyt optag

De kunstnerisk baserede uddannelser fordrer en skabertrang og et særligt engagement for at kunne slå igennem. Uddannelserne har derfor især appelleret til unge, som drømmer om at udmærke sig som solister. Omvendt må man konstatere, at det danske arbejdsmarked har behov for en bredere tilgang hos de færdiguddannede, hvis de skal finde beskæftigelse og skabe maksimal værdi.

De danske arkitekt- og designuddannelser er populære uddannelser, som hvert år må afvise flere hundrede kvalificerede ansøgere. Samtidig synes der at være et misforhold mellem de forventninger, som de studerende har både til deres studie og til det efterfølgende arbejdsliv, og de realiteter, de bliver mødt af. Udvalgets analyser viser, at motivet hos de nu færdiguddannede dimittender til at søge ind på uddannelserne især handlede om det kunstneriske og kreative element. Ikke desto mindre oplever ca. halvdelen af dimittenderne, at de efterfølgende i høj grad ikke har kunnet bruge uddannelsen til det, som de havde forventet.

De videregående kunstneriske uddannelser er ikke kun populære i Danmark. Mange udenlandske, særligt nordiske studerende søger ind på de danske uddannelser. Næsten en tredjedel af optaget på arkitektuddannelsens bachelordel og ca. 10 pct. af optaget på designuddannelsens bachelordel kommer fra de nordiske lande. Til gengæld viser statistikken, at ét år efter endt arkitektuddannelse, er tre ud af fire af de internationale studerende udrejst af Danmark. I forhold til designuddannelsen er det lidt over halvdelen af de internationale studerende, der har forladt

¹ I bruttoledighedsstatistikken er de andele af dimittendernes 4.-7. kvartal på arbejdsmarkedet, hvor de har været ledige omregnet til et antal af fuldtidsledige personer. Da ikke alle ledige designere og arkitekter har været fuldtidsledige hele den samlede periode, er de faktiske antal unikke personer, som i en eller anden grad har været ledige i perioden større end antallet af fuldtidsledige.

Danmark ét år efter afsluttet uddannelse. Det kan selvfølgelig skyldes den høje ledighed i Danmark, men det er alligevel tankevækkende, at der på relativt små uddannelser sker et så stort optag af internationale studerende, som rejser væk igen efterfølgende.

Udvalget er bevidst om EU-reglerne, der understøtter uddannelse på tværs af landegrænser, men som udgangspunkt bør de danske uddannelser imødekomme behovet på et dansk arbejdsmarked, som vel at mærke har en stærk international orientering.

I lighed med designuddannelserne går arkitektuddannelserne fra og med optaget i 2015 over til alene at optage studerende gennem kvote 2. Effekten heraf er således ikke set endnu, men det vil her være oplagt i optagelsessamtaler og lignende at forventningsafstemme i forhold til de studerendes forestillinger.

Udvalget opfordrer til, at der udover et vist kunstnerisk talent også lægges vægt på faglige kompetencer som analyse, planlægning, teamwork, forudgående kompetencer fra ikke bare boglige ungdomsuddannelser, orientering mod det efterfølgende arbejdsmarked, økonomisk og kommerciel forhåndsforståelse mv.

Det er udvalgets opfattelse, at en tydeligere formidling af forventninger til de studerende og vejledning om det arbejdsmarked, som de studerende skal ud på, vil kunne bidrage til mere målrettet at rekruttere de studerende, der både har forudsætningerne for at gennemføre uddannelserne og samtidig flere forskellige aspirationer i forhold til den senere anvendelse på arbejdsmarkedet. Udvalget vil i den forbindelse opfordre til at involvere aftagere både i forhold til optagelsessamtaler og i forhold til at formulere selve optagelsesprøven.

Det stiller krav til vejledningsindsatsen inden studievalg og til optagelsesproceduren, ligesom en bedre og bredere studie- og karrierevejledning undervejs skal bibringe de studerende et mere realistisk billede af muligheder og perspektiver efter endt uddannelse.

Udvalget anbefaler:

- At institutionerne fokuserer på et mere balanceret optag på uddannelserne gennem optagelsesproceduren, som skal understøtte, at studerende med forskellige ambitioner, faglige baggrunde og kompetenceprofiler kommer ind på uddannelserne.
- At der udarbejdes materiale til studiesøgende/studievejledere på ungdomsuddannelserne, der tydeliggør, hvilke anvendelsesmuligheder uddannelserne har i bred forstand, og hvilke kompetencer (udover talent), som uddannelserne og de efterfølgende beskæftigelsesmuligheder kræver.

Indhold i arkitekt- og designuddannelserne

3 Kompetencer

Der er en uoverensstemmelse mellem de kompetencer, som de studerende tilegner sig på deres uddannelse, og de kompetencer, som efterspørges på arbejdsmarkedet.

Fælles for de videregående kunstneriske uddannelser er deres tredelte videngrundlag – forskning, praksis og kunstnerisk udviklingsvirksomhed. Der er en hårfin balance mellem de tre elementer, hvor uddannelsernes særegenart opretholdes, samtidig med, at der på hver af de tre delelementer bliver leveret på det niveau, der kræves af en lang videregående uddannelse.

Hverken dimittenderne eller aftagerne efterlyser i denne sammenhæng mere kunstnerisk udviklingsvirksomhed i uddannelserne. Der er særligt fra aftagerside en anerkendelse af det kunstneriske element hos dimittenderne, som det der er med til at gøre en væsensforskel i forhold til dimittender fra beslægtede uddannelser, herunder også arkitekter og designere fra udlandet.

Udvalgets analyser viser imidlertid også, at både dimittender og aftagere på flere områder oplever et mismatch mellem de tilegnede og efterspurgte kompetencer.

For arkitekternes vedkommende handler det især om:

- kompetencen at forstå en byggeproces, herunder rammevilkår, organisering og planlægning
- forståelse for og evne til at samarbejde med andre fagligheder i en byggeproces
- brugerforståelse

For designernes vedkommende efterspørges der:

- it-kompetencer (generelle som fagrelaterede)
- forståelse for produktionsprocesser
- forretningsforståelse, herunder businesscase og strategi
- brugerforståelse og kompetencen at arbejde sammen med andre

Uddannelserne skal ikke gøres længere, og der er i sagens natur grænser for, hvad og hvor meget der kan og skal puttes ind i uddannelserne. Men der er plads til og brug for mere indhold, særligt på designuddannelserne. Uddannelserne skal have en bedre og tydeligere struktur med klare læringsmål og mere indhold, der sikrer, at alle dimittender har opnået solide, kernefaglige kompetencer gennem deres uddannelse.

Forandringen skal heller ikke kun ske via ekstra elementer i uddannelsen men også ved at undervisningen i højere grad inddrager de forskellige anvendelser af faget og muligheder for beskæftigelse, der er for dimittenderne efterfølgende, herunder de praktiske udfordringer dimittenderne vil møde.

Underviserne skal ikke bare mestre eget speciale men også kunne perspektivere det faglige i forhold til praksis og være opdaterede om den nyeste teknologiske anvendelsesmuligheder. I dag er arkitekter og designeres arbejde i høj grad digitalt baseret, og selvom andre materialer er involveret, er de digitale platforme afgørende for at formidle de koncepter, der udvikles. Det er derfor centralt, at disse redskaber aktivt integreres i undervisningen.

Det er samtidig nødvendigt at følge de studerendes faglige progression tættere. Både for at give den studerende et klarere billede af egen faglige udvikling, styrker og svagheder, men også for at sikre en tættere kontakt mellem studerende og undervisere.

Udvalgets analyser viser i den forbindelse, at hovedparten af arkitekterne og designerne ikke mener at have fået anvendelig karrierevejledning i løbet af deres uddannelse. Det er udvalgets opfattelse, at en løbende vejledning, herunder karrierevejledning, vil styrke de studerendes uddannelsesvalg og ikke mindst deres progression i forhold til efterfølgende at finde beskæftigelse.

Udvalget anbefaler:

- Uddannelsernes kernefaglighed, herunder digitale redskaber og brugerforståelse men også generiske elementer som forståelse for produktionsvilkår, forretningsforståelse skal styrkes.
- For at sikre den faglige progression skal uddannelserne sammensættes af flere mindre moduler, der afsluttes med en eksamen. På baggrund af disse skal der gives løbende feedback. Alle moduler skal have klare målbeskrivelser og lægge op til tydelig progression.
- Der skal indføres obligatorisk og løbende karrierevejledning af de studerende, der skal tage afsæt i den studerendes performance.

4 Fokuseret forskning

For at udvikle uddannelserne baseret på nyeste viden og for at bibringe samfundet relevant viden om arkitektur og design skal forskningen på institutionerne styrkes. Dette bør ske både på institutionerne, fra forskningssystemet og fra erhvervslivet.

Arkitekt- og designuddannelserne har generelt været udfordret af det, som også er deres store styrke, nemlig det tredelte videngrundlag. Forskningen har ikke systematisk fået tilstrækkelig opmærksomhed, hvilket ujævne forskningsevalueringer på dette område er et udtryk for.

Der synes samtidig at være en konflikt på det forskningsmæssige område af særligt designuddannelsen. Dimittenderne finder teorien for påklistret, og aftagerne har svært ved at skelne en designer fra en af de to designskoler med designere fra andre institutioner. Der er opstået en række beslægtede designuddannelser på universitets-, professionsbachelor- og erhvervsakademineiveau, og hvis den kunstnerisk baserede designuddannelse skal have sin berettigelse, er det ved at håndhæve og integrere den forskningsmæssige understøttelse af uddannelserne på lige fod med kunst og praksis.

Udvalget er af den opfattelse, at der fortsat er behov for en forsknings- og kunstnerisk baseret designuddannelse. Ved at uddanne til det højeste niveau på designområdet bliver kvaliteten af designprocesser og designkoncepttænkningen hos virksomhederne hævet til gavn for erhvervsudvikling og konkurrenceevne. Udvalget er bevidst om, at designuddannelserne først i 2011 er blevet forskningsbaserede, og at det tager tid at realisere et sådan paradigmeskift. Men når det er sagt, så må og skal det være et markant opmærksomhedspunkt på uddannelsesinstitutionerne at udvikle designuddannelser på et tredelt videngrundlag på højt niveau.

Det samme gør sig gældende for arkitektuddannelserne, hvor det er ligeså vigtigt, at de tre ben i videngrundlaget gives et ligeligt fokus. Det er udvalgets vurdering, at der også her skal ske en opprioritering af forskningsindsatsen til gavn for både uddannelserne og den generelle videnproduktion.

Alle tre institutioner står over for en institutionsakkreditering, hvor de skal godtgøre, at de både har en bredde og en tyngde i deres forskning og uddannelse, der kan leve op til de gældende krav. Det kræver bl.a., at der fra institutionernes side er ekstra opmærksomhed på, at der ansættes profiler med de rette kompetencer inden for de pågældende områder.

Udvalget mener, at skolerne med en øget faglig fokusering og med del i det provenu, der måtte blive som følge af reduceret optag, har alle muligheder for at bedrive forskning og uddannelse på internationalt niveau, men det kræver, at der gås målrettet til værks,

Dertil kommer, at der særlig i forbindelse med store byggeprojekter genereres store mængder kompleks viden, som kun i begrænset omfang opsamles systematisk. Det betyder, at den hverken kommer erhvervet eller uddannelserne til gode. Det er udvalgets opfattelse, at institutionerne med fordel i højere grad kan involveres i store offentlige byggerier og projekter, således at der kan etableres forskningsprojekter, som sikrer en opsamling og formidling af relevant samfundsnyttig viden.

Udvalget anbefaler:

- At en del af provenuet fra en dimensionering anvendes til at styrke forskningen på de videregående kunstneriske uddannelsesinstitutioner.
- At institutionerne styrker deres forskning inden for deres faglige fokusområder.

5 Forandring af institutionskultur

Der hersker en professionskultur på uddannelsesinstitutionerne, hvor fokus er den enkelte studerendes personlige udvikling og knap så meget på, hvad arbejdsmarkedet efterspørger. Der er behov for at justere organisationskulturen omkring uddannelserne og undervisningen,

så den med udgangspunkt i det stærke faglige engagement også strukturerer de studerendes læring og sætter fokus på både faglig progression og en bred forståelse af uddannelsens efterfølgende anvendelsesmuligheder.

Udvalgets analyser viser, at der på institutionerne tilsyneladende hersker en professionskultur, hvor man i højere grad orienterer sig mod en fri kunstnerisk udvikling og personlig dannelse end mod arbejdsmarkedets behov. Det er 'tegnestue-karrieren' eller unikadesignet, der er det primære fokus.

Udvalget anerkender, at den kunstneriske dimension er et centralt omdrejningspunkt for uddannelserne og en iboende kvalitet, men det får ikke lov at udfolde sig til gavn for det omgivende samfund, hvis ikke det kobles tættere på endemålet for den studerendes uddannelse og læring, der handler om at finde relevant beskæftigelse.

Design- og arkitekturuddannelserne retter sig mod et bredt og sammensat arbejdsmarked, og dimittenderne kan bringe værdi til mange forskellige typer af virksomheder, offentlige som private. Men det kræver, at man også i uddannelserne orienterer sig mod disse virksomheder og inddrager problemstillinger i undervisningen med et brugerorienteret fokus.

Det er derfor vigtigt, at professionskulturen på disse områder på institutionerne afspejler dette.

Udvalget anbefaler:

- At der på uddannelsesinstitutionerne igangsættes konkrete kulturforandringsprojekter, der understøtter, at man uddanner til et bredt og sammensat arbejdsmarked.
- At alle institutioner udarbejder en politik for, hvordan underviserne tilsammen tilgodeser både praksiserfaring, der afspejler bredden i det arbejdsmarked, der uddannes til, forskning som udgør en kvalitetsmæssig understøttelse af undervisningen og den kunstneriske udviklingsvirksomhed.

Struktur i uddannelserne

6 Samarbejde og arbejdsdeling

Når uddannelserne dimensioneres yderligere, kan det blive en udfordring for institutionerne at opretholde en faglig bæredygtighed, som understøtter en høj kvalitet i uddannelserne. Samtidig er der behov for, at uddannelserne får en mere klar faglig profil, der lader sig formidle til aftagere og kommende studerende.

De tre videregående kunstneriske uddannelsesinstitutioner under Uddannelses- og Forskningsministeriet er relativt små og mere eller mindre monofaglige i deres profil. Det gør dem sårbare i forhold til øget dimensionering og kan give udfordringer i forhold til at afprøve nye uddannelsestøninger og samtidig sikre kritisk masse. Dertil kommer, at der på uddannelserne er en bred vifte af specialiseringer, der gør det vanskeligere for aftagere at gennemskue, hvilke specifikke kompetencer dimittenden har med fra sin uddannelse.

Særligt designuddannelserne spænder indholdsmæssigt meget bredt lige fra glas og keramik over mode til digitalt design. Dertil kommer en række forskellige kombinationer og faglige toninger. Det er udvalgets opfattelse, at der er behov for at fokusere og prioritere ressourcerne på de kunstneriske uddannelser på tværs af de tre institutioner.

Tager man institutionernes størrelse i betragtning, vil det være en styrkelse af institutionerne, at deres udbud af uddannelse koncentrerer omkring de styrkepositioner, de allerede har. På den måde vil man kunne koncentrere såvel forsknings- som undervisningsindsatsen omkring færre fagligt specialiserede miljøer på uddannelsesinstitutionerne og samtidig udnytte de erhvervs-

mæssige styrkepositioner, der er i regionen, til et tættere og mere meningsfuldt samarbejde om praktik, opgavestillelse og overgang til arbejdsmarkedet.

Udvalget anbefaler:

- At det sikres en klar arbejdsdeling mellem institutionerne, og at institutionerne får en tydeligere faglig profil.
- At en del af provenuet fra dimensioneringen anvendes til at styrke undervisningen på institutionerne, evt. i form af masterclasses inden for unika og materialenær formgivning

Konkret vil udvalget anbefale følgende på designområdet:

- Designskolen Kolding får en faglig profil, der på et fundament af praksis, forskning og kunstnerisk udviklingsvirksomhed rummer følgende faglige områder: Mode, tekstil, accessories og industrielt design.
- KADK får en faglig profil, der på et fundament af praksis, forskning og kunstnerisk udviklingsvirksomhed rummer følgende faglige områder: Brand & Kommunikation, digitalt design, industrielt design (herunder glas og keramik), møbeldesign samt rumdesign. Alle faglige områder indeholder tværgående elementer af interaktions- og service-design.
- At Arkitektskolen Aarhus fokuserer sin faglige profil på arkitektområdet, således at uddannelse indenfor design overlades til de to designskoler.
- At de særlige formgivningsmæssige kompetencer, der er på KADK's afdeling på Bornholm opretholdes og så vidt muligt styrkes for at sikre, at Danmark fortsat har et kvalitetsmiljø omkring glas og keramik. Dette miljø vil i forhold til studerende på de tre institutioner kunne fungere som laboratorium for formeksperimenter og prototyping

Det er udvalgets opfattelse, at kommunikationsdesign og digitalt design er en del af alle designdiscipliner og således ikke meningsfuldt kan lægges på kun en skole. Som specialisering bør de dog kun udbydes på KADK.

Derudover kan der være uddannelser på andre institutioner, som med fordel vil kunne lægges ind under en af de tre videregående kunstneriske uddannelsesinstitutioner.

7 Uddannelsesstruktur og overbygningsmuligheder

Dimittender særligt fra arkitektuddannelsen oplever, at de mangler grundlæggende kompetencer i omkredsen af deres fag. Samtidig efterspørger aftagerne mere målrettede og specialiserede kompetencer hos dimittenderne.

Ifølge dimittendundersøgelsen udtrykker dimittenderne et ønske om en øget specialisering samt mere anvendelsesorienterede fag for at lette overgangen til arbejdsmarkedet. Derfor er der i sammenhæng med anbefalingen om øget arbejdsdeling behov for at se nærmere på den eksisterende struktur på de videregående kunstneriske uddannelser.

Særligt kandidatuddannelsen bør tilrettelægges, således at alle uddannelserne både i faglighed og vejledning afspejler bredden i det efterfølgende arbejdsmarked. Der er f.eks. på arkitektområdet et klart behov for, at uddannelserne også ruste de studerende til at arbejde i forvaltningen eller med en hovedvægt inden for projektering. Den faglige orientering skal ikke kun være rettet mod arbejdet på tegnestuerne.

De studerendes specialiseringsmuligheder bør afspejle de behov, der er på arbejdsmarkedet, og kandidatlinjerne må derfor tilrettelægges ud fra en afvejning af den forventede efterspørgsel på arbejdsmarkedet.

Der eksisterer på andre videregående uddannelser modeller, der styrer antallet af dimittender inden for bestemte faglige områder eller linjer på den enkelte uddannelse. På uddannelsen til musiker på Det Kgl. Danske Musikkonservatorium skal den studerende efter bacheloruddannelsen søge om optagelse på forskellige linjer. En linje retter sig i højere grad mod at blive koncertmusiker, hvor en anden har et bredere erhvervssigte ved også at inddrage en pædagogisk dimension. På pædagoguddannelsen styres antallet af studerende på uddannelsens tre specialiseringer gennem en dimensionering, der udmeldes i overensstemmelse med antallet praktikpladser. Antal af praktikpladser er fastsat under hensyntagen til arbejdsmarkedets behov.

Samtidig er både design- og arkitektuddannelsen tværgående i sin natur. Problemfeltet er ofte komplekst og fordrer, at flere fagligheder arbejder sammen om at løse en given opgave, hvilket understreger nødvendigheden af at styrke de studerendes kompetencer inden for samarbejde med og forståelse for andre fagligheder. Dette kan dels understøttes af, at institutionerne orienterer sig mod andre uddannelsesinstitutioner for at samarbejde og udvikle tværfaglige moduler, men også ved at de studerende i øget udstrækning får mulighed for at afprøve praksis, inden uddannelsen er afsluttet. Udvalget er af den opfattelse, at en udvidelse af retskravet på en kandidatuddannelse vil give mulighed for at styrke tilknytningen til arbejdsmarkedet. Efter endt bacheloruddannelse og evt. i forlængelse af et praktikophold vil den studerende have mulighed for at få et praktisk fodfæste i en eller flere relevante virksomheder i 1-2 år, som efterfølgende kan perspektivere kandidatuddannelsen og styrke udbyttet af uddannelsen som helhed.

Udvalget anbefaler:

- At uddannelserne tilrettelægges, så der på bacheloruddannelsen tilegnes solide kompetencer inden for et bredt udsnit af fagets centrale og generiske redskaber og emner, som danner fundamentet for tilegnelsen af specialiserede kompetencer.
- At den egentlige specialisering opnås på kandidatuddannelsen, og at adgangen til kandidatlinjerne dimensioneres af institutionerne, så de afspejler fordelingen af arbejdspladser i de forskellige områder af arkitekternes og designernes arbejdsmarked.
- At der udvikles flere tværfaglige moduler i samarbejde med andre videregående uddannelsesinstitutioner og at retskravet på en kandidatuddannelse udvides til 2 år.

8 Øget efteruddannelsesudbud

Udviklingen af efteruddannelser på institutionerne har været yderst begrænset, og arkitekt- og designskolerne er derfor ikke den primære efteruddannelsespartner for brancherne. Uddannelsesinstitutionerne går glip af værdifuld viden om branchen og dens kompetencebehov, branchen går glip af nyeste viden på deres faglige felter.

Den manglende efteruddannelsesindsats er en udfordring, fordi efteruddannelse kan bidrage til at sikre en løbende kontakt med erhvervslivet og dermed er med til at sikre en frugtbar udveksling mellem uddannelsesinstitution og branche, der har en positiv afsmitning både tilbage på de ordinære uddannelser men selvfølgelig også på kompetenceniveauet hos branchens ansatte. Derfor skal efteruddannelsesområdet på institutionerne udvikles.

Indtil nu har uddannelsesinstitutionerne skullet konvertere pladser til ordinære studerende til efteruddannelsespladser for at finansiere et udbud heraf. Dette har institutionerne ikke gjort, hvorfor efteruddannelserne har været fuldt deltagerfinansierede. Dette har i sig selv været medvirkende til, at der har været en begrænset udvikling i uddannelser. Samtidig skal nye uddannelser akkrediteres, hvilket er en længere proces og særligt for små institutioner ressourcerelevende.

Institutionerne har primært fokuseret på at udvikle masteruddannelser, og den begrænsede efteruddannelsesaktivitet har således primært været på dette niveau. Institutionerne har

imidlertid også mulighed for at udbyde diplom- og akademiuddannelser. De videregående kunstneriske uddannelsesinstitutioner er dermed de eneste institutioner, der har mulighed for at udbyde efteruddannelse inden for alle videregående niveauer, og har derfor muligheden for at bibringe mange forskellige faggrupper relevante kompetencer inden for design og arkitektur.

Med dette privilegerede udgangspunkt for et tættere samarbejde med aftagere og med andre uddannelsesinstitutioner om at tilbyde relevant efteruddannelse til folk, der har været på arbejdsmarkedet i 5, 10, 20 år, bør institutionerne udvikle deres efteruddannelsesstilbud. Ikke nødvendigvis rettet alene mod design- og arkitektkandidater men også mod øvrige, der ønsker en bedre forståelse inden for de respektive faglige områder ud fra den betragtning, at designmæssige og arkitektoniske kompetencer kan være relevante for mange forskellige faggrupper, fx faglærte (møbelsnedkere, tømrere, lærere, forretningsudviklere osv.) og ingeniører.

En øget efteruddannelsesindsats vil udover den frugtbare vekselvirkning mellem uddannelsesinstitution og erhverv også understøtte den kritiske masse på uddannelsesinstitutionerne i form af at underviserkræfter bruges i flere sammenhænge.

Udvalget anbefaler:

- At uddannelsesinstitutionerne opruster deres efteruddannelsesindsats gennem udvikling af efteruddannelsesstilbud på alle niveauer (akademi-, diplom- og masterniveau).
- At en del af provenuet fra dimensioneringen anvendes til at styrke udvikling af og aktivitet på efteruddannelser på de videregående kunstneriske uddannelsesinstitutioner.
- At institutionerne samarbejder om at dække det nationale behov for efteruddannelse inden for design og arkitektur.

Samspil med aftagerne

9 Obligatoriske praktikforløb

Mange dimittender oplever vanskeligheder med at relatere det lærte til en konkret virkelighed, når de efterfølgende møder arbejdsmarkedet. Praktikforløb er frivilligt, og de eksisterende praktikpladser afspejler ikke bredden i det efterfølgende arbejdsmarked og bruges ikke aktivt til at guide den studerende i en bestemt retning i forhold til den studerendes kompetencer og arbejdsmarkedets behov.

Praktikforløb undervejs i uddannelsen er en værdifuld måde at koble teori og praksis. Samtidig giver det de studerende en langt bedre forståelse for, hvad der efterspørges i flere forskellige typer af virksomheder. Udover erhvervs erfaring vil et praktikophold også kunne bidrage til at afklare den enkelte studerendes interesser og evner.

En praktikperiode kan indgå i uddannelserne på flere forskellige måder. Det vil kunne indgå i bacheloruddannelsen, og dermed på et tidligt tidspunkt give de studerende et indblik i den arbejdsvirkelighed, deres uddannelse retter sig mod og give dem et klarere billede af, hvilken retning de ønsker at dreje deres kandidatuddannelse. Det vil også kunne være en del af kandidatuddannelsen og dermed bygge videre på det lærte i bacheloruddannelsen samtidig med, at det tager pejling af det valgte kandidatprogram.

Der er allerede i dag mange studerende på de videregående kunstneriske uddannelser, der tager et praktikophold undervejs i uddannelsen. På Designskolen I Kolding drejer det sig stort set om alle studerende. På Arkitektskolen Aarhus er det ca. 85 pct. af de studerende og på KADK er det godt 60 pct. af de studerende, der vælger et praktikforløb.

Praktikperioden er alle tre steder meritgivende i forhold til uddannelsen, dvs. et praktikophold er en del af uddannelsen. Alligevel har det langt hen ad vejen været op til de studerende selv at vælge praktiksted og til dels også tidspunkt.

Ulempen er, at valget af praktiksted ikke i tilstrækkelig grad har afspejlet bredden i relevante arbejdspladser. Da der ikke er tale om obligatoriske forløb, kan det samtidig være svært at sikre, at praktikforløb skaber højere kvalitet og øget relevans i uddannelserne og passer ind i uddannelsernes kompetenceprofil. Endelig kan det være vanskeligt at udarbejde ensartede målbeskrivelser for hvert praktikforløb, herunder læringsmål.

Udvalget anbefaler:

- At praktikophold af minimum et semesters varighed gøres obligatorisk.
- At institutionerne kvalitetssikrer praktikpladserne.
- At praktikpladserne afspejler bredden i arbejdsmarkedet både nationalt og internationalt.

10 Praksis i undervisningen

Dimittenderne fra de videregående kunstneriske uddannelser er ikke i tilstrækkelig grad klædt på til det arbejdsmarked, der venter. Der er behov for at inddrage praksis og konkrete erhvervsrelevante elementer langt mere i undervisningen.

Som en del af det tredelte videngrundlag for design- og arkitektuddannelserne spiller praksiselementet en helt central rolle. Både i forhold til at skabe en bedre forståelse hos den enkelte studerende for samarbejdet med andre fagligheder, og i forhold til i hvilke sammenhænge og inden for hvilke rammer en kunstnerisk baseret faglighed kan bidrage.

Et øget fokus på inddragelse af konkrete erhvervsrelevante elementer vil kunne styrke overgangen til det traditionelle arbejdsmarked og samtidig understøtte, at uddannelserne retter sig mod et bredere arbejdsmarked, end det er tilfældet i dag. Praktikforløb for de studerende er en side af praksiselementet. Et andet er inddragelse af praksis i den konkrete og daglige undervisning.

Inddragelse af praksis kan tage mange former som f.eks.:

- Partnerskabsaftaler mellem uddannelsesinstitutioner og centrale aftagere om at varetage forskellige undervisningsforløb, der afspejler praksisnære problemstillinger.
- Fælles eksamens-, projekt- og opgaveforløb, der gør den fremtidige arbejdssituation virkelighedsnær for de studerende. Projekterne kan være tværfaglige, eller bestå af samarbejde med både erhverv og andre institutioner, eller være realiseringen af et produkt eller en forretningsidé.
- Krav om et praksiselement i kandidatspecialer og bachelorprojekter ligesom der kan være både en aftager- og institutionsvejleder på kandidatspecialer.
- Inddragelse af uddannelsesinstitutionernes aftagerpaneler, så de bruges langt mere strategisk til at sikre arbejdsmarkedsrelevans i uddannelserne.
- Løbende dialog mellem uddannelsesinstitutionerne og det omgivende samfund med henblik på at formidle uddannelsernes indhold og potentielle merværdi bredt betragtet.

Udvalget anbefaler:

- At uddannelsesinstitutionerne sikrer inddragelse af praksis i undervisning, projektopgaver, eksamensprojekter mv.
- At institutionerne fastsætter mål for involvering af praksis, og sætter særligt fokus på dette i årsrapporter, mission, vision og lignende.

Kommissorium

Baggrund

De tre videregående kunstneriske uddannelsesinstitutioner under Uddannelses- og Forskningsministeriet – Det Kongelige Danske Kunstakademis Skoler for Arkitektur, Design og Konservering (KADK), Arkitektskolen Aarhus samt Designskolen Kolding – har stor søgning, men har særligt i de senere år haft udfordringer, når det handler om den efterfølgende beskæftigelse for dimittenderne.

Når nyuddannede ikke kan finde job, hvor de kan bruge deres kompetencer, er det et tab for den enkelte og samfundet. Det er derfor regeringens målsætning, at studiesøgende, når de vælger en uddannelse, i højere grad skal være sikre på, at de kvalifikationer som uddannelsen giver, er efterspurgt. Med henblik på at nå dette mål, har regeringen med Vækstudpillet – ”Danmark helt ud af krisen” – lagt op til mere aktivt at regulere antallet af studiepladser på de videregående uddannelser.

Regeringen har konkret igangsat et arbejde, der skal identificere uddannelser med problemer med samfundsmæssig relevans og komme med anbefalinger til en model for øget brug af dimensionering. Det forventes, at dimensioneringen, der som udgangspunkt gælder for alle de videregående uddannelser, træder i kraft for optaget september 2015.

Færdiguddannede fra de videregående kunstneriske uddannelser under Uddannelses- og Forskningsministeriet er en af de uddannelsesgrupper, der har høj dimittendledighed. De videregående kunstneriske uddannelsesinstitutioner er samtidig relativt små institutioner med få uddannelser, hvilket betyder, at tilpasninger i antallet af studiepladser kan medføre udfordringer i forhold til understøttelse af fagligt og økonomisk bæredygtige uddannelsesmiljøer.

Samtidig er der gennem de senere år udbudt en række nye uddannelser omhandlende arkitektur og design på universiteter, professionshøjskoler og erhvervsakademier, som der kan være behov for at se i sammenhæng med design- og arkitektuddannelserne på KADK, Arkitektskolen Aarhus og Designskolen Kolding.

Med henblik på at sikre, at Danmark fortsat kan uddanne dygtige arkitekter og designere, herunder i et omfang så de efterfølgende kan finde relevant beskæftigelse skal der tages stilling til, hvordan de videregående kunstneriske uddannelsesmiljøer kan fremtidssikres.

Formål

Der nedsættes et udvalg, som får til opgave at udarbejde konkrete anbefalinger til, hvordan design- og arkitektuddannelserne på KADK, Arkitektskolen Aarhus eller Designskolen Kolding fremtidssikres fagligt og økonomisk, herunder evt. i samspil de øvrige arkitektur- og designuddannelser.

Mens udvalgets arbejde pågår fritages de tre videregående kunstneriske uddannelser fra den generelle model for dimensionering af de videregående uddannelser under Uddannelses- og Forskningsministeriet i 2015.

Som udgangspunkt for udvalgets arbejde udarbejdes en opgørelse af, hvor meget optaget på de tre videregående kunstneriske uddannelser, ville have været dimensioneret i 2015 i regi af den generelle dimensionering. Udvalget forventes at inddrage opgørelsen over dimensioneringen på de tre videregående kunstneriske uddannelser, og overveje behovet for organisatoriske ændringer samt justeringer i optaget i lyset heraf.

Udvalget skal i den forbindelse forholde sig til følgende:

- Uddannelsernes indhold og tilrettelæggelse, herunder evt. tilpasninger heraf
- Spørgsmålet om eventuelt opgør med retskrav på en kandidatoverbygning samt betydning for anerkendelsesdirektivet (direktiv 2005/36/EC), der sikrer at uddannelserne gensidigt anerkendes i andre EU-lande.
- Sammenhængen mellem de tre videregående kunstneriske uddannelser og beslægtede uddannelser på andre institutioner.
- Institutionsstrukturer, herunder muligheder for øget arbejdsdeling og/eller øget samarbejde.
- Forudsætninger der sikrer at den fremtidige organisering og tilrettelæggelse af uddannelserne er økonomisk og faglig holdbar, herunder en vurdering af en hensigtsmæssig institutionsstørrelse.
- Udvalget nedsættes med henblik på at fastholde og styrke kvaliteten i de kunstneriske uddannelser og skal ses i sammenhæng med produktivitetskommissionens og kvalitetsudvalgets anbefalinger om relevans.

Udvalget afrapporterer sit arbejde til uddannelses- og forskningsministeren primo marts 2015.

Udvalgets sammensætning

Udvalget sammensættes med 5-7 personer, der dækker viden om det kunstneriske uddannelsesområde, generel uddannelsespolitik og institutionsøkonomi samt arbejdsmarkedet for design og arkitektur såvel nationalt som internationalt.

Styrelsen for Videregående Uddannelser varetager sekretariatsfunktionen for udvalget.

Undervejs orienteres FM vedr. kortlægningen og udvalgets analyser.

Økonomi

Udvalget skal komme med anbefalinger til den mest hensigtsmæssige tilrettelæggelse af de videregående kunstneriske uddannelser inden for den eksisterende økonomiske ramme.

Udvalgets medlemmer

- Merete Eldrup, adm. dir. på TV2 (formand)
- Ingelise Bogason, bestyrelsesformand for Arkitektskolen Aarhus og institutionernes repræsentant i udvalget
- Christian Have, indehaver og kreativ direktør i Have Kommunikation
- Sofie Holstein, direktør i Designit
- Martin Manthorpe, direktør i NCC, strategi og forretningsudvikling
- Kim Herforth Nielsen, partner og stifter af 3xN
- Karen Lisa Salamon, lektor ved Institut for Antropologi, Københavns Universitet.

De nyuddannede designere skal i beskæftigelse. Derfor er Designskolen Kolding i fuld gang med at forbedre uddannelsen i tråd med de anbefalinger, regeringens udvalg netop har fremsat

Optaget på de videregående kunstneriske uddannelser skal reduceres med 10 pct. på arkitektuddannelsen og 20 pct. på designuddannelsen.

Sådan lyder én af de mere vidtgående anbefalinger, som udvalget til fremtidssikring af de videregående kunstneriske uddannelser netop har offentliggjort. Udvalget er nedsat af Uddannelses- og Forskningsminister Sofie Carsten Nielsen for at afdække, hvorfor nyuddannede arkitekter og designere aktuelt er mere ledige end nyuddannede fra andre uddannelser. Rektor for Designskolen Kolding, Elsebeth Gerner Nielsen, roser udvalgets grundige arbejde, men appellerer om tid og arbejdsro.

- Naturligvis skal vi forlange, at kandidaterne kommer i arbejde. Det er jeg også overbevist om vil være tilfældet med de tiltag, som Designskolen Kolding har igangsat. Men lad dem lige få lov at virke, siger hun.

Fokus på job

Allerede i efteråret 2014 iværksatte Designskolen Kolding flere af de forbedringer, som udvalget anbefaler. Det har betydet at blandt andet digitale kompetencer, forretningsforståelse og formidlingskompetencer er blevet fremhævet i læringsmålene i uddannelsen.

For at øge beskæftigelsen har det Erhvervs- og Karriereværksted, Designskolen Kolding oprettede sidste år, fuld fokus på at sikre bedre tilknytning til arbejdsmarkedet. Ud over, at alle kandidater får en målrettet karrierevejledning, kommer alle studerende på Designskolen Kolding i praktik i løbet af studiet, både nationalt og internationalt.

Udvalget anbefaler også øget samarbejde med det omgivende samfund, hvilket også er helt i tråd med Designskolens strategi:

- Halvdelen af Designskolen Koldings undervisning foregår i samspil med virksomheder eller det offentlige. Ligeledes kræver vi fra i år at alle bachelor- og kandidatopgaver laves sammen med en ekstern partner, konstaterer Elsebeth Gerner Nielsen.

Hun siger videre, at Designskolen Kolding også bakker op om udvalgets forslag om at etablere to kraftcentre inden for designuddannelse med hver sin klare profil.

Uddannelses- og Forskningsminister Sofie Carsten Nielsen vil nu indlede en tæt dialog med ledelser, medarbejdere, studerende og aftagere i de kommende måneder.

Regeringen vil på baggrund af dialogen tage stilling til udvalgets anbefalinger - som på sigt kan få alvorlige konsekvenser for det stærke brand, dansk design har ikke mindst internationalt. For knap to uger siden vandt

dansk design eksempelvis det, der svarer til designrådets Oscar, ved verdens mest betydningsfulde designevent i Milano.

De kunstnerisk baserede design- og arkitekturuddannelser spiller en stor rolle for udviklingen af dansk design og arkitektur. Men forudsætningen for det er, at der er en vis kritisk masse til stede. Derfor bør der fares med lempe i forhold til disse uddannelsesmiljøer, som det også fremgår af udvalget anbefalinger, slutter Elsebeth Gerner Nielsen.

Vigtige temaer, udvalget anbefaler en indsats overfor, er:

- o Tilpasning af antallet af studiepladser**
- o Øget samarbejde og arbejdsdeling mellem institutionerne**
- o Styrkede kernefaglige kompetencer**
- o Øget brug af en bredere vifte af optagelseskriterier**
- o Obligatorisk praktik**
- o Øget inddragelse af praksis i undervisningen**

Udvalgets anbefalingerne er i overensstemmelse med de tiltag, som Designskolen Kolding allerede har iværksat for at forbedre beskæftigelsen.